

2. Alexandru Gh. Evaluarea eficienței activităților sanitare. Editura Lumina Lex, București, 2002.
3. Apetri L. Managementul marketing-ului serviciilor medicale. Autoreferat al tezei de doctor în medicină, Chișinău, 2007, p. 8-16.
4. Catharina E. Jacobi, Hendriek C. Boshuizen, Ines Ruppi, Huibert J. Dinant, Geertrudis A.M. van den Bos. Quality of rheumatoid arthritis care: the patient's perspective. International Journal for Quality in Health Care, 2004, 16 (1): 73-81.
5. Ciobanu, M. ș.a. Ingineria calității. Editura Printech, București, 1999.
6. Druguș L. Managementul sănătății. Editura Sedcom Libris, Iași, 2003. Jan Mainz. Defining and classifying clinical indicators for quality improvement. International Journal for Quality in Health Care, 2003; 15 (6): 523-530.
7. Opincaru C., Gălețescu M., Imbri E. Managementul calității serviciilor în unitățile sanitare. Editura C.N.I. Coresi, București, 2004.
8. Oprean, ș.a. Managementul integrat al calității. Editura ULBS, 2004.
9. Peru Armean. Managementul calității serviciilor de sănătate. Editura Coresi, București, 2002.
10. Revista „Școala de Management în Sănătate Publică”, Nr. 1, 2006, 32 p.

REABILITAREA MEDICO-SOCIALĂ A PERSOANELOR PARTICIPANTE LA LUCRĂRILE DE LICHIDARE A CONSECINTELOR CATASTROFEI NUCLEARE DE LA CERNOBÎL

Leonid Margine, Corina Vicol, Elena Raevschi, Sergiu Baltaga
Catedra Sănătate Publică și Management „Nicolae Testemițanu”

Summary

Health situation of the participants at the works of liquidation of the cernobil catastrophe consequences

The participants at the works of liquidation of the Cernobil catastrophe consequences, the so called „liquidators” were subjected to ionizing radiation action.

In conclusion, the morbidity, invalidity and mortality indices of these persons are higher than those of the health ones population from the Republic of Moldova.

This group of patients is protected by the Government.

Rezumat

Persoanele participante la lucrările de lichidare a consecințelor catastrofei de la Cernobîl, așa zisii „lichidatori”, au fost supuse acțiunii radiației ionizante. Ca rezultat, indicii morbidității, invalidității și mortalității acestei categorii de persoane sânt mult mai mari decât indicii de sănătate a populației Republicii Moldova.

Această categorie de cetățeni este protejată de stat.

Actualitatea temei

Persoanele participante la lucrările de lichidare a consecințelor catastrofei de la Cernobîl, așa zisii „lichidatori”, au fost supuse acțiunii radiației ionizante și a altor factori nocivi.. Ca rezultat, indicii morbidității, invalidității și mortalității acestei categorii de persoane sânt mult mai mari decât indicii de sănătate a populației Republicii Moldova.

Obiectivele lucrării

1. Studiul morbidității și invalidității participanților la lichidarea consecințelor catastrofei de la Cernobîl.
2. Argumentarea măsurilor de profilaxie, tratament și reabilitare a participanților la

lichidarea catastrofei nucleare.

3. Argumentarea măsurilor de reabilitare medico-socială a „lichidatorilor”.

Material și metode

1. Analiza documentației medicale a participanților la lichidarea consecințelor avariei de la Cernobîl (fișa de ambulator, fișa de staționar).

2. Analiza documentației de expertiză medicală a vitalității (buletin de trimitere la Consiliul de Expertiză Medicală a Vitalității, procesele verbale de expertizare-reexpertizare).

3. Analiza indicatorilor statisticii medicale oficiale a populației Republicii Moldova.

4. Procesarea statistică a rezultatelor studiului cu utilizarea programului SPSS

La 26 aprilie 1986 a avut loc cea mai mare catastrofă din istoria energiei atomice. În urma accidentului de la Centrala Nucleară Electrică Cernobîl au avut de suferit nemijlocit peste 7 milioane cetățeni din Ucraina, Belarusi și Federația Rusă, cât și cetățeni din alte state, inclusiv din Republica Moldova.

Radiația ionizantă – gamma, a fost și este factorul nociv principal al catastrofei de la Cernobîl, care a acționat asupra sănătății celor contaminați.

Accidentul de la Cernobîl a contribuit la contaminarea radioactivă a unor teritorii masive. Spectograma radiației externe de la Cernobîl a fost alcătuită de peste 20 radionuclizi.

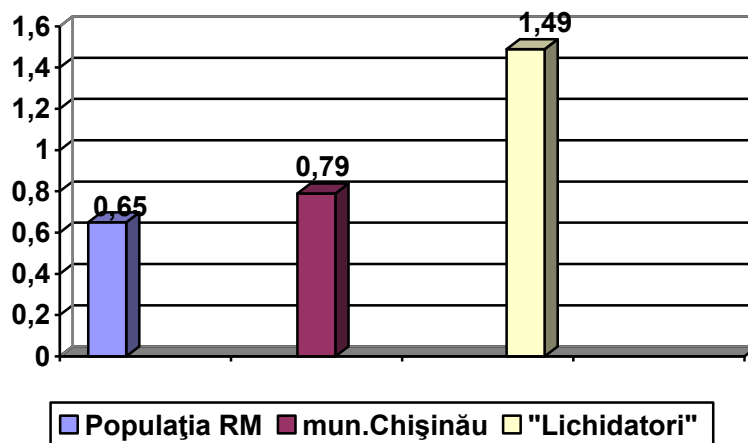
La lucrările de lichidare a consecințelor catastrofei de la Cernobîl au luat parte sute de mii de oameni din mai multe țări (așa ziii „lichidatori”), care au fost supuși dozelor mici de radiație „gama” – pînă la 1 Gy. Această iradiere nu a provocat boala actinică acută, dar s-a manifestat pe parcursul anilor cu dereglări multiple și complexe de sănătate, care au dus la pierderea vitalității, apariția invalidității și mortalității.

În anii 1986 – 1988 în zona Cernobîl au lucrat circa 3000 de cetățeni din Republica Moldova. S-a efectuat un studiu al sănătății acestor persoane care ne-a permis să facem unele concluzii.

În 1986, în mediu „lichidatorii” moldoveni au lucrat în zona de 30 km o perioadă de 3 săptămîni (20 zile); în 1987 – 3 luni (90 zile); în 1988 – 6 luni (180 zile). Doza medie de radiație absorbită de ei a alcătuit circa – 10 Bar.

Dereglările de sănătate printre „lichidatori” sînt reflectate prin nivelul morbidității, invalidității și mortalității.

Morbiditatea generală printre „lichidatori” este de 1,49 cazuri pentru o persoană și este de 2,3 ori mai mare decât morbiditatea generală a populației Republicii Moldova.

Morbiditatea generală (la 1 persoană în populația RM și printre „lichidatori”)

De asemenea și în structura morbidității sînt schimbări esențiale. Dacă în rândul populației Republicii Moldova predomină: bolile aparatului respirator – 22%, bolile aparatului digestiv – 12%, bolile sistemului nervos – 9%, atunci printre „lichidatori” predomină: dereglările nervoase și psihice – 46%, bolile aparatului

digestiv – 27%, bolile aparatului circulator – 15%.

Invaliditatea printre „lichidatori” alcătuiește 73% și este de multe ori mai mare decât invaliditatea generală a populației Republicii Moldova, care are indicele de 4,4%.

Un studiu al dinamicii invalidității printre „lichidatori” în funcție de timpul trecut de la supunerea la radiație, ne arată că ponderea majoră a apariției invalidității (circa 60%) revine perioadei 10 – 15 ani după iradiere.

Structura invalidității printre „lichidatori” de asemenea diferă de invaliditatea generală a populației RM. În structura invalidității printre lichidatori predomină: bolile sistemului nervos – 90%, tulburările mintale și de comportament – 8%.

Invaliditatea generală a populației este dominată de: bolile aparatului circulator – 46%, tumorile maligne – 20,5%.

Pierderea vitalității și invaliditatea sînt cauzate în special de patologiile sistemului nervos, care progresează mult mai repede decît patologiile celorlalte sisteme și organe.

De asemenea s-a efectuat un studiu al dependenței invalidității printre „lichidatori” de doza și durata supunerii la radiația ionizantă.

E de menționat că „lichidatorii”, atît în anul 1986 cît și în anii 1987-1988 au primit iradiere în valoare de circa 10 Băr, cu un număr de zile lucrătoare în zona de 30 km, corespunzător – 20: 90: 180 zile, ceea ce corespunde unui raport de timp de 1: 4,5: 9.

Invaliditatea printre „lichidatorii” anului: 1986 constituie 85%, 1987 constituie 79%, -1988 constituie 77%

Tabel

Reprezentarea indicilor invalidității (%)

Nr.	Anul participării	Doza absorbită	Zilele lucrate	% invalidității
1	1986	10 Băr	20 zile	85%
2	1987	10 Băr	90 zile	79%
3	1988	10 Băr	180 zile	77%

Mortalitatea printre „lichidatori” este de asemenea mai mare decît mortalitatea populației Republicii Moldova. Ea constituie 7,2%, contra 1,2% și este de 6 ori mai mare decît mortalitatea generală a populației RM.

În Republica Moldova persoanele participante la lucrările de lichidare a catastrofei de la Cernobîl sînt privilegiate. Aceste persoane sînt echivalente în drepturi cu așa categorii de cetățeni ca: participanții și invalizii de război, invalizii de muncă, victimele represiei politice ș.a.

Protecția și reabilitarea acestei categorii de cetățeni este relatată atît în legislația RM cît și în legislația internațională.

Protecția și reabilitarea medico-socială a lichidatorilor este asigurată de legislația în vigoare din Republica Moldova, care este reflectată printr-un plan de măsuri complexe de reabilitare și protecție a acestei categorii de cetățeni. Acest plan include:

Activități medicale:

- 1) gratis anual – examen medical detaliat în condiții de ambulator și staționar
- 2) gratis – procurarea medicamentelor prescrise de medic
- 3) gratis – confecționarea protezelor dentare
- 4) gratis anual – tratament sanatorial
- 5) compensația anuală pentru însănătoșire – în valoare de 2 salarii medii lunare
- 6) compensație anuală pentru tratament sanatorial

Activități sociale:

1. compensație unică în mărime de 1 salariu mediu lunar pentru fiecare procent de pierdere a vitalității.

2. compensație lunară pentru serviciile comunale

3. compensație anuală pentru lemne și cărbune

4. alocație lunară pentru îngrijirea invalidului de gradul I

5.asigurări în decurs de 3 ani cu spațiu locativ

6.asigurați cu suplimente alimentare.

Pentru analiza îndeplinirii prevederilor legislației întru îndeplinirea măsurilor de reabilitare și protecție medico-socială a acestei categorii de cetățeni s-au studiat detaliat datele a 68 de „lichidatori” – invalizi din raionul Orhei. În rezultat s-a stabilit următoarele:

Măsuri de reabilitare și protecție medicală

S-a constatat o evidență medicală târzie a „lichidatorilor”. În primii 10 ani după iradiere la evidență medicală s-au aflat numai 7,5% „lichidatori”. Ponderea majoră a evidenței medicale – 47%, revine perioadei de 11-13 ani după iradiere. Respectiv sunt și datele despre examenul medical și inițierea târzie a tratamentului (în mediu – 12 ani după iradiere). Tratamentul, atât ambulator, cât și staționar se efectuează neritmic, cu întreruperi de 6-8 și mai mulți ani. Astfel, în mediu, pentru toată perioada de după catastrofă fiecărui „lichidator” îi revine în total 4 tratamente (2 ori ambulator și 2 ori staționar), adică un tratament în 4,5 ani. Din aceste 4 tratamente: 1 tratament se efectuează în condițiile spitalelor republicane și 3 tratamente în condițiile instituțiilor medicale de rang raional.

Tratamentului sanatorial îi revine 0,69 cazuri la o persoană pe tot parcursul anilor 1986-2005. Aceasta înseamnă că fiecare al 2-lea „lichidator” s-a tratat sanatorial numai o singură dată, ceea ce contravine legislației, care prevede tratamentul sanatorial gratuit anual pentru fiecare „lichidator”.

Măsuri de reabilitare și protecție socială

Valoarea medie a pensiei unui „lichidator” – invalid este de 573 lei, ceea ce a alcătuit 110% din salariul mediu lunar (519.20 lei) în anul 2001 și numai 41% din salariul mediu lunar (1385 lei) al anului 2005.

Compensația pentru pierderea vitalității a fost alocată pentru fiecare participant. Valoarea medie a sumei plătite este de 5747 lei.

Compensația anuală pentru însănătoșire a fost achitată majorității „lichidatorilor”. Valoarea medie a acestei compensații constituia 1043 lei.

Compensația anuală pentru tratament sanatorial deasemenea a fost alocată „lichidatorilor” în majoritate, în valoare medie de 1972 lei.

Compensațiile lunare pentru serviciile comunale au fost alocate pentru invalizi, conform legii, în valoare medie de 417 lei.

Ajutorul material de la fondul social constituie în mediu 144 lei pentru o persoană.

Sumar, toate compensațiile bănești alocate „lichidatorilor” în mediu alcătuiesc 1241 lei lunar. Această sumă constituie la moment 90% din salariul mediu lunar al a.2005.

Concluzii

1.Gama iradierea este un factor nociv, care duce la dereglările grave de sănătate.
2.gama iradierea acționează preponderent asupra structurilor sistemului nervos central
3.Dereglările de sănătate la persoanele supuse gama-iradierii sunt mai grave și mai des întâlnite decât la populație și anume:

- morbiditatea – de 2,3 ori mai mare

Invaliditatea – de 17 ori mai mare

Mortalitatea – de 6 ori mai mare

4.Ponderea majoră a invalidității (60% revine perioadei de 10-15 ani după supunerea la radiație.

5.Evidența medicală tardivă și tratamentul medicamentos neritmic, influențează negativ asupra sănătății „lichidatorilor”.

6.Persoanele participante la lucrările de lichidare a urmărilor catastrofei de la Cernobîl în Republica Moldova sunt protejate de Stat.

7.Măsurile de reabilitare și protecție medico-socială a „lichidatorilor” include diferite compensații și alocații bănești, care alcătuiesc la moment 90% din salariul mediu lunar pe țară.

Bibliografie

- 1.G.N.Souchkevitch, Profesor, MD A.F.Tsyb, Academician,MD Health consequences og the Chernobyl accident (Wold Health Organization, Geneva,1996).
- 2.Materialele conferinței Internaționale Științifico-Practice, Chișinău 2000 Cercetări radiationale în Republica Moldova
- 3.L.Chirca. Materialele Conferinței Internaționale Științifico-Practice,Chișinău 2000. Structura morbidității și dispensarizarea persoanelor supuse acțiunii radiației ionizante în urma accidentei de la SAE Cernobîl.
- 4.A.Nacu, E.Boșneaga, E.Calenici „Anale științifice ale USMF „Nicolae Testemițanu”.Probleme clinico-terapeutice, Chișinău,2000.
- 5.Anuarul statistic al Ministerului Sănătății (indicii de activitate a instituțiilor curative), anii 1986-2004.
- 6.Legea Republicii Moldova nr.909-XII din 30.01.1992 „Privind protecția socială a cetățenilor care au avut de suferit de pe urma catastrofei de la Cernobîl”.
- 7.Legea nr.933-XIV din 14.04.2000 „Cu privire la protecția socială specială a unor categorii de populație.
- 8.Legea nr.140-XV din 06.05.2004 „Pentru modificarea și completarea Legii nr.121 din 03.05.2001 „Cu privire la protecția socială suplimentară a invalizilor de război, a participanților la cel de-al 2-lea război mondial și a familiilor lor” și a Legii nr.909-XII din 30.01.1992 „Privind protecția socială a cetățenilor care au avut de suferit de pe urma catastrofei de la Cernobîl”.
- 9.Hotărîrea Guvernului nr.761 din 31.07.2000 „Cu privire la compensațiile nominative pentru unele categorii de populație.
- 10.Bleandur O.V.,Dedin G. „Strategia monitoringului radioecologic în RM” (Cercetări radiationale în RM. Materialele Conferinței Internaționale Științifico-Practice” 10-12 octombrie 2000.Chișinău 2000, p.3-13.

SERVICIILE MEDICALE ÎN INSTITUȚIILE PRIVATE DIN REPUBLICA MOLDOVA

Sergiu Baltaga

Catedra Sănătate Publică și management „Nicolae Testemițanu”

Summary

Medical services in private institutions of Moldova

This article includes general aspects of medical services in private institutions of Moldova. In the last years, Moldova registered a higher number of medical private institutions and an enlargement of healthcare services.

Rezumat

Articolul elucidează aspectele generale ale serviciilor medicale în instituțiile private din RM. În ultimii ani, R. Moldova a înregistrat un număr crescut al instituțiilor private medicale și o lărgire a spectrului de servicii acordate.

Actualitatea temei

În ultimii 15 ani de tranziție la economică de piață în Republica Moldova au fost înregistrate modificări esențiale în sistemul național al ocrotirii sănătății. Acest fapt este demonstrat de creșterea numărului de instituții medicale private, apariția concurenței pe piața serviciilor medicale, evoluția instituțiilor medicale, a structurii și dimensiunilor acestora.

Actualmente cea mai mare parte din cheltuielile financiare pentru servicii medicale este acoperită de către consumatori și companiile de asigurare.

Libertatea alegerii instituției medicale, apariția noilor prestatori privați de servicii medicale și lărgirea spectrului de servicii stimulează concurența pe piața serviciilor medicale[1].